

Sygn. akt I ACa 228/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 października 2021 r.

Sąd Apelacyjny w L., I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Ewa Mierzejewska (spr.)
Protokolant	Marcin Pasik

po rozpoznaniu w dniu 12 października 2021 r. w L. na rozprawie

sprawy z powództwa B. P., I. P., D. P.

przeciwko N. G. i P. G.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanych od wyroku Sądu Okręgowego w R. z dnia 17 września 2019 r. sygn. akt (...)

I. zmienia częściowo zaskarżony wyrok w ten sposób, że w pkt I datę początkową naliczania odsetek ustawowych za opóźnienie ustala na dzień

3 marca 2018 r. zamiast na dzień 10 lutego 2012 r., a w pozostałej części oddala powództwo;

II. oddala apelację w pozostałej części;

III. zasądza od N. G. i P. G. na rzecz B. P., D. P. i I. P. kwotę po 2.700 zł (dwa tysiące siedemset złotych) na rzecz każdej z nich tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt I ACa 228/20

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 17 września 2019 roku Sąd Okręgowy w R. zasądził solidarnie od N. G. i P. G. na rzecz B. P., I. P. i D. P. kwoty po 50.000 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od 10 lutego 2012 roku do 31 grudnia 2015 roku oraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty; oddalił powództwo w pozostałej części; zasądził solidarnie od N. G. i P. G. na rzecz B. P., I. P. i D. P. kwotę po 6.117 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

Podstawę powyższego rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia:

Powódki B. P., I. P. i D. P. żądały zasądzenia solidarnie od N. G. i P. G. kwoty 180.000 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od 6 lutego 2012 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku oraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty. W uzasadnieniu wskazały, że w dniu 31 maja 2011 roku małżonkowie G. zawarli z

P. P. (1) umowę przedwstępną sprzedaży nieruchomości położonej w K. oznaczonej nr (...) i w związku z jej zawarciem P. P. (1) wręczył małżonkom G. kwotę 150.000 złotych, a w dniu 21 września 2011 roku przekazał im dodatkowo kwotę 30.000 złotych na poczet ceny kupna, co zostało potwierdzone oświadczeniem małżonków G. z dnia 21 września 2011 roku. Mimo upływu wskazanego w umowie terminu małżonkowie G. nie przystąpili do zawarcia umowy przyrzeczonej i odmówili jej zawarcia. W związku z tym P. P. (1) zgodnie z postanowieniami umowy przedwstępnej wezwał ich do zwrotu zadatku w podwójnej wysokości oraz zapłaty kwoty 30.000 złotych. Pozwani odmówili wykonania żądania P. P. (1) i dlatego wystąpił on na drogę sądową w celu realizacji swoich roszczeń. Sąd Okręgowy w R. uwzględnił powództwo P. P. (1) w całości. Pozwani wnieśli od tego rozstrzygnięcia apelację, w której podnieśli, że pieniądze przekazane im przez P. P. (1) potraktowali jako pożyczkę. Sąd Apelacyjny po rozpoznaniu tej apelacji zmienił wyrok i oddalił powództwo P. P. (1), gdyż uznał, że umowa z 31 maja 2011 roku stanowiła czynność prawną zawartą dla pozorów, gdyż rzeczywistą wolą stron było zawarcie umowy pożyczki. W tej sytuacji powódki jako spadkobierczynie P. P. (1) zmuszone są wystąpić z niniejszym powództwem o zwrot kwot przekazanych przez niego pozwanym w ramach umowy z 31 maja 2011 roku. W zażaleniach od wydanego w niniejszej sprawie postanowienia Sądu w przedmiocie zabezpieczenia roszczenia powódek, pozwani nie uznali roszczenia, podnieśli zarzut jego przedawnienia i wskazali, że P. P. (1) w toku prowadzonych postępowań zdecydowanie zaprzeczał aby udzielił jakiegokolwiek pożyczki pozwanym. Na rozprawie w dniu 8 stycznia 2019 roku pozwani nie stawili się i nie złożyli odpowiedzi na pozew, pomimo doręczenia im w dniu 26 lipca 2018 roku i 2 sierpnia 2018 roku wezwań na rozprawę i zobowiązań do złożenia w terminie 30 dni odpowiedzi na pozew. Na rozprawie w dniu 9 kwietnia 2019 roku pozwani nie stawili się pomimo doręczenia im w dniu 12 lutego 2012 roku wezwań do osobistego stawiennictwa w celu przesłuchania ich w charakterze strony. W tym dniu stawili się pełnomocnik pozwanych, który oświadczył, że wnosi o oddalenie powództwa; wyjaśnił, że pozwani ustanowili go w dniu 9 kwietnia 2019 roku pełnomocnikiem i dlatego wnosi o umożliwienie mu w terminie 14 dni złożenia odpowiedzi na pozew. W dniu 13 maja 2019 roku pozwany N. G. złożył pismo z 7 maja 2019 roku, w którym wniósł o oddalenie powództwa i przeprowadzenie dowodów. Na rozprawie w dniu 3 września 2019 roku Sąd postanowił zwrócić to pismo pozwanemu, w części, która nie obejmowała wniosków dowodowych, gdyż zostało złożone po upływie terminu wyznaczonego przez Sąd i brak było zgody Sądu na jego złożenie po upływie tego terminu. W dalszym toku postępowania powódki i pozwani popierali swoje stanowiska.

Sąd Okręgowy ustalił, że N. i P. małżonkowie G. zwrócili się o pomoc finansową do P. P. (1), który był krewnym P. G. i poprosili go o pożyczkę w kwocie 150.000 złotych. W dniu 31 maja 2011 roku przed notariuszem J. W. w Kancelarii Notarialnej w K. P. P. (1) oraz N. i P. małżonkowie G. zawarli umowę nazwaną przez nich przedwstępną umową sprzedaży, dotyczącą nieruchomości oznaczonej jako działka nr (...) o powierzchni 0,0889 ha, położonej w K.. W umowie tej N. i P. małżonkowie G. oświadczyli, że zobowiązują się do sprzedaży tej nieruchomości P. P. (1) za kwotę 200.000 złotych, zaś strony umowy oświadczyły, że w związku z jej zawarciem P. P. (1) tytułem zadatku wręczył małżonkom G. przed jej podpisaniem kwotę 150.000 złotych i zobowiązały się, że umowa przyrzeczona będzie zawarta w terminie do 1 grudnia 2011 roku, a nadto ustaliły, że pozostała do zapłaty kwota 50 000 zł zostanie przekazana P. P. (1) w dniu zawarcia umowy przyrzeczonej. Strony postanowiły, że w przypadku niedojścia do zawarcia umowy przyrzeczonej z winy nabywcy zbywcy będą mogli otrzymany zadatek zatrzymać oraz że w przypadku niedojścia do umowy przyrzeczonej z winy zbywców nabywca będzie mógł żądać od zbywców zwrotu zadatku w podwójnej wysokości to jest kwoty 300.000 złotych. W dniu 31 maja 2011 roku P. P. (1) pobrał ze swojego konta bankowego kwotę 120.000 złotych i taką kwotę w tym dniu przekazał N. i P. G. z tytułu umowy z 31 maja 2011 roku na poczet określonej w tej umowie kwoty 150.000 złotych. W dniu 21 września P. P. (1) na poczet tej kwoty dopłacił im jeszcze kwotę 30.000 złotych, co zostało przez nich potwierdzone pisemnym oświadczeniem z dnia 21 września 2011 roku. Mimo upływu terminu określonego w umowie małżonkowie G. nie przystąpili do zawarcia przyrzeczonej umowy i odmówili jej zawarcia. W związku z tym P. P. (1) wezwał ich do zwrotu zadatku w podwójnej wysokości oraz zapłaty kwoty 30.000 złotych. Pozwani odmówili wykonania tego żądania. W tej sytuacji P. P. (1) skierował do Sądu Okręgowego w R. pozew o zasądzenie od N. i P. małżonków G. kwoty 330.000 złotych. Wyrokiem z dnia 25 marca 2014 roku Sąd Okręgowy w R. uwzględnił powództwo P. P. (1) w całości. N. i P. małżonkowie G. wnieśli od tego rozstrzygnięcia apelację, w której podnieśli, że umowa z 31 maja 2011 roku została zawarta za zgodą jej stron dla pozorów, gdyż ukryta pod nią była umowa pożyczki lichwiarskiej, która ze względu na interes P. P. (1) nie mogła być ujawniona; za takim stanowiskiem świadczyć miała też znacznie zaniżona wartość nieruchomości określonej w umowie. W toku tego postępowania P. P. (1) zmarł

w dniu 1 sierpnia 2016 roku, a w jego miejsce wstąpili następcy prawni: żona B. P. i córki I. P. i D. P.. Sąd Apelacyjny w L. po rozpoznaniu tej apelacji wyrokiem z 26 lipca 2017 roku zmienił zaskarżony wyrok i oddalił powództwo P. P. (1). Sąd Apelacyjny ustalił, że P. P. (1) znając trudną sytuację materialną N. i P. małżonków G., w związku z zawartą uprzednio odrębną umową pożyczki, zawarł umowę przedwstępną z 31 maja 2011 roku o treści, jaka umożliwiała obejście przepisów o odsetkach maksymalnych. Umowa ta była sprzeczna z zasadami współżycia społecznego oraz sprzeczna z ustawą, wobec tego należy ją uznać za nieważną. Sąd Apelacyjny stwierdził, że nie można uznać za zgodną z prawem umowy przedwstępnej, której celem nie jest doprowadzenie do zawarcia umowy przyrzeczonej a jedynie uzyskanie możliwości domagania się „zadatku” w podwójnej wysokości, który w istocie tym zadatkiem nie jest, a jedynie pełni funkcję ukrytego, lichwiarskiego oprocentowania umowy pożyczki. W konsekwencji uznania za nieważną umowy z 31 maja 2011 roku upadł obowiązek zwrotu zadatku w jakiegokolwiek wysokości, skoro wręczona przez P. P. (1) kwota pieniężna zadatkiem nigdy nie była. W tej sytuacji oraz z uwagi na to, że powód nie wystąpił z roszczeniem z faktycznie istniejącego między nim a pozwanymi stosunku zobowiązaniowego (wynikającego z umowy pożyczki) jego powództwo podlegało oddaleniu.

Spadek po zmarłym w dniu 1 sierpnia 2016 roku P. P. (1) na podstawie ustawy nabyły z ograniczeniem odpowiedzialności za długi: żona B. P., córka I. P. i córka D. P. po 1/3 części każda z nich. Postanowieniem z 23 maja 2017 roku Prokuratura Okręgowa w R. postanowiła umorzyć ze względu na śmierć sprawcy śledztwo w sprawie (...) dotyczącej usiłowania przez P. P. (1) doprowadzenia P. i N. G. w dniu 31 maja 2011 roku w K. do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w kwocie 180.000 złotych poprzez zawarcie pozornej przedwstępnej umowy sprzedaży ich nieruchomości, która w istocie była umową pożyczki nakładającą na nich obowiązek świadczenia niewspółmiernego ze świadczeniem wzajemnym, wyzyskując tym samym ich przymusowe położenie. Ponadto Prokuratura ta umorzyła także wobec śmierci sprawcy śledztwo w sprawie usiłowania przez P. P. (1) doprowadzenia do niekorzystnego rozporządzenia mieniem oraz doprowadzenia do niekorzystnego doprowadzenia mieniem kilku innych osób.

W oparciu o powyższe okoliczności faktyczne Sąd Okręgowy uznał, że powództwo jest uzasadnione co do kwoty 150.000 złotych. Z uwagi na ustalone w sprawie okoliczności i treść art. 118 kodeksu cywilnego brak jest podstaw do uznania ich roszczeń za przedawnione. Umowa z 31 maja 2011 roku nie była przedwstępną umową zawartą w celu sprzedaży nieruchomości określonej w jej treści, gdyż rzeczywistym jej celem było zabezpieczenie uzyskania przez pozwanych kwoty 150.000 złotych (jako pożyczki) i uzyskania przez P. P. (1) możliwości domagania się kwoty 300.000 złotych po upływie oznaczonego terminu (zwrotu tej pożyczki z oprocentowaniem wynoszącym 100% kwoty pożyczki). W tej sytuacji umowę z dnia 31 maja 2011 roku należy uznać za sprzeczną z zasadami współżycia społecznego i sprzeczną z przepisem ustawy dotyczącym umowy przedwstępnej (art. 58 par.1 i 2 w związku z art. 389 par.1 kodeksu cywilnego) i wobec tego należy ją uznać za nieważną. W tej sytuacji strony umowy mają obowiązek zwrotu otrzymanych świadczeń i dlatego pozwani, którzy otrzymali na podstawie tej umowy kwotę 150.000 złotych obowiązani są do jej zwrotu. Dlatego Sąd Okręgowy zasądził solidarnie od pozwanych na rzecz każdej z powódek po 50.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od 10 lutego 2012 roku, o których orzekł na podstawie art. 481 kc. Zdaniem Sądu Okręgowego, zebrany w sprawie materiał dowodowy pozwolił na ustalenie, że P. P. (1) w dniu 31 maja 2011 roku przekazał pozwanym jedynie kwotę 120.000 złotych, a nie wskazaną w zawieranej w tym dniu umowie kwotę 150.000 złotych. Pozostałą kwotę 30.000 złotych przekazał on pozwanym w dniu 21 września 2011 roku. Z tych przyczyn żądanie w części przekraczającej kwotę 150.000 złotych jako bezzasadne oddalił. Tytułem zwrotu kosztów procesu na podstawie art. 100 kpc, zasądził solidarnie od nich na rzecz powódek kwoty po 6.117 złotych obejmujące opłaty od uwzględnionej części powództwa (kwoty po 2.500 zł) i koszty zastępstwa procesowego (kwoty po 3.617 zł).

Apelację od powyższego wyroku wnieśli pozwani.

Zaskarżyli wyrok w całości, zarzucając:

- nieuwzględnienie okoliczności, iż w sprawie zachodzi powaga rzeczy osądzonej, uzasadniająca odrzucenie pozwu w całości na podstawie art. 199 § 1 pkt 2 kpc;

- nieuwzględnienie okoliczności, iż N. G. w całości zwrócił P. P. (1) przekazaną kwotę jeszcze za życia, w toku rozprawy apelacyjnej toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w L. sygn. akt (...), w zamian za co P. P. (1) zobowiązał się do wycofania powództwa, czego nie uczynił na skutek swojej śmierci;

- dowolne i niezasadne zwrócenie pisma pozwanego z dnia 7 maja 2019 roku w części nie obejmującej wniosków dowodowych w toku rozprawy w dniu 3 września 2019 r.

- dowolne i niezasadne pominięcie wniosków dowodowych, których uwzględnione po ich złożeniu nie spowodowałyby przedłużenia postępowania, w szczególności wobec faktu, iż pismo datowane była na 7 maja 2019 roku, a pominięte wnioski zostały dopiero w toku rozprawy 3 września 2019 r. a więc po upływie prawie 4 miesięcy oraz wobec faktu, iż część z nich była jedynie wnioskami z dokumentów, co doprowadziło do naruszenia obowiązującego wówczas art. 207 § 6 kpc;

- nieuwzględnienie zarzutu przedawnienia mimo faktycznego prowadzenia przez P. P. (1) działalności gospodarczej polegającej na udzielaniu pożyczek i obowiązującego go krótszego, 3 letniego terminu przedawnienia;

- błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku, mający istotny wpływ na jego treść polegający m.in. na błędnym i dowolnym przyjęciu, iż P. P. (1) przekazał pozwanym kwotę łączną 150.000 złotych, gdy tymczasem z ustaleń poczynionych w toku postępowania prokuratorskiego(...) Prokuratury Okręgowej w R. wynika, iż P. P. (1) przekazał pozwanym jedynie kwotę 120.000 złotych oraz na błędnym ustaleniu, iż nie doszło do zwrotu całej kwoty na rzecz P. P. (1), na błędnym ustaleniu, iż roszczenie powódek, które wstąpiły w miejsce zmarłego P. P. (1), nie było związane z prowadzoną działalnością gospodarczą;

- nieuwzględnienie okoliczności, iż żądanie powodów jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego i społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa, w tym żądanie odsetek, gdy tymczasem nie tylko P. P. (1), ale i same powódki, które wstąpiły w toku sprawy apelacyjnej w miejsce zmarłego P. P. (1), popierały jego stanowisko procesowe kwestionujące fakt udzielenia pożyczki, gdy tymczasem w niniejszym postępowaniu żądają zwrotu kwoty pożyczki z odsetkami;

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący wnieśli o zmianę wyroku poprzez oddalenie powództwa oraz o zasądzenie od powodów na rzecz pozwanych kosztów postępowania według norm przepisanych, ewentualnie odrzucenie pozwu w całości w przypadku uznania zasadności zarzutu powagi rzeczy osądzonej z art. 199 § 1 pkt 2 kpc, względnie uchylenie w całości wyroku i przekazanie sprawy do Sądu I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja jest jedynie częściowo zasadna, a mianowicie w zakresie w jakim dotyczy rozstrzygnięcia w przedmiocie odsetek od należności głównej, natomiast w pozostałym zakresie, jako bezzasadna, podlega oddaleniu.

Najdalej idący zarzut skarżących sprowadza się do zakwestionowania podstawy do merytorycznego rozpoznania sprawy z uwagi na zaistnienie przesłanki powagi rzeczy osądzonej, przewidzianej w art. 199 § 1 pkt 2 kpc. Zarzut ten jest chybiony. Wbrew wywodom apelacji, podnoszonym także już na etapie postępowania przed Sądem I instancji, nie zachodzi w niniejszej sprawie tożsamość jej przedmiotu z przedmiotem postępowania w sprawie I(...) Sądu Okręgowego w R., w której dochodzone przez P. P. (1), a następnie popierane przez jego następców prawnych żądanie zasądzenia od małżonków G. kwoty 330.000 złotych zostało prawomocnie oddalone przez Sąd Apelacyjny w L. wyrokiem z dnia 26 lipca 2017 roku w sprawie sygn. akt (...). Jakkolwiek w obu sprawach zaistniała tożsamość stron postępowania, a także kwota dochodzona w niniejszej sprawie, tj. 180.000 złotych wraz z odsetkami odpowiada części kwoty 330.000 złotych z odsetkami, żądanej w pierwszej ze wskazanych spraw, to jednak podstawa faktyczna obu żądań jest inna. O ile bowiem w sprawie (...) powodowie żądali zasądzenia na ich rzecz należności odpowiadającej dwukrotności zadatku wręczonego pozwanym przez P. P. (1) w związku z zawarciem umowy przedwstępnej z dnia 31 maja 2011 roku, o tyle w niniejszej sprawie powódki żądają zasądzenia kwoty 180.000 złotych wraz z odsetkami z tytułu zwrotu pożyczki faktycznie udzielonej pozwanym, lecz ukrytej pod pozornie zawartą umową przedwstępną.

Sąd II instancji zmieniając w sprawie (...) wyrok Sądu Okręgowego zasądzający na rzecz P. P. (1) dochodzoną pozew kwotę, uznał, że nie przysługuje mu roszczenie o zwrot zadatku w podwójnej wysokości, gdyż umowa przedwstępna dotycząca sprzedaży nieruchomości przez małżonków G. na rzecz P. P. (1), na podstawie której doszło do wręczenia pozwanym kwoty 150.000 złotych, została zawarta dla pozorów i ukrycia rzeczywistej czynności prawnej, jaką było udzielenie pożyczki z lichwiarskim oprocentowaniem i jako taka była nieważna. W konsekwencji, P. P. (1) nie był uprawniony żądać od pozwanych zwrotu „zadatku” w podwójnej wysokości, skoro kwota wręczona pozwanym w rzeczywistości nie była zadatkiem w rozumieniu art. 394 kc. Sąd Apelacyjny uznał także, że skoro powodowie w sprawie (...) nie powoływali się na jakiegokolwiek inne okoliczności uzasadniające roszczenie o zapłatę, w szczególności nie dochodzili zwrotu pożyczki, a P. P. (1) nie wystąpił z roszczeniem z faktycznie istniejącego pomiędzy nim a pozwanymi stosunku zobowiązaniowego, to w tak zakrojonych ramach procesu brak było innych podstaw, które pozwalałyby w jakiegokolwiek części uwzględnić powództwo (motywy wyroku k.716 akt (...)).

W pozwie złożonym w niniejszej sprawie powódki: D. P., I. P. i B. P. wprawdzie w dalszym ciągu podtrzymywały, że „P. P. (1) zawierając z małżonkami G. przedwstępną umowę sprzedaży nie zawierał jej dla pozorów”, to równocześnie wyjaśniły, że „skoro Sąd uznał, że umowa ta była zawarta jedynie dla pozorów, a faktyczną wolą stron było zawarcie umowy pożyczki (co oświadczyli przed Sądem G.), to inna jest obecnie podstawa faktyczna i prawna roszczenia powódek” (pозew k.9). Powódki podniosły także, że pozwani zarówno w odpowiedzi na pozew w sprawie (...), jak i w złożonej w tamtej sprawie apelacji oraz na rozprawie apelacyjnej przyznali, że otrzymaną od P. P. (1) kwotę uznali za pożyczkę. Również w toku wyjaśnień złożonych w niniejszej sprawie powódki B. P. i D. P. wskazały, że dochodzone przez nie roszczenie wynika z umowy pożyczki zawartej przez P. P. (1) z pozwanymi (k.111-112). Na taką podstawę faktyczną dochodzonego roszczenia wskazał ostatecznie także profesjonalny pełnomocnik powódek (k.112v).

W świetle przytoczonych stanowisk stron, oceniając najdalej idący zarzut pozwanych, należało stwierdzić, że jakkolwiek nie może budzić wątpliwości, że sąd ma obowiązek stosownie do art. 199 § 1 pkt 2 kpc odrzucić pozew, jeżeli o to samo roszczenie pomiędzy tymi samymi stronami sprawa jest w toku albo została już prawomocnie osądzona, jednakże dla wykazania tożsamości przedmiotowej roszczenia objętego prawomocnym orzeczeniem sądu oraz stanowiącego przedmiot nowego powództwa, konieczne jest stwierdzenie, że zarówno oba żądania są identyczne, jak i jednakowa jest ich podstawa faktyczna, a przy tym obie te przesłanki występują łącznie. Należy także zwrócić uwagę na ukształtowane w orzecznictwie Sądu Najwyższego stanowisko, że jeśli poprzednie powództwo zostało oddalone, a okoliczności, na które powołuje się powód uzasadniając nowy pozew, uległy następnie zmianie, dopuszczalne jest wytoczenie nowego powództwa o to samo żądanie i nie występuje wówczas tożsamość roszczeń, skoro okoliczności faktyczne leżące u ich podstaw są różne (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2014 roku, III CSK 124/13, LEX; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 2015 roku, I CSK 926/14, LEX). Z tą ostatnią sytuacją mamy do czynienia w niniejszej sprawie, albowiem powódki uzasadniając żądanie dochodzone w niniejszym procesie wskazały odmienne aniżeli w sprawie (...) okoliczności leżące u podstaw ich żądania, a mianowicie fakt zawarcia umowy pożyczki, nie zaś umowy przedwstępnej. Orzekając zatem o zasadności żądania dochodzonego w niniejszej sprawie, Sąd Okręgowy nie badał już przesłanek dotyczących zawarcia umowy przyrzeczonej, wręczenia pozwanym zadatku i uprawnienia powódek do żądania jego zwrotu, lecz fakt pobrania przez pozwanych od P. P. (1) kwoty 150.000 złotych i zaniechania jej zwrotu, mimo skierowania do nich takiego wezwania przez powódki.

Wszystkie przytoczone wyżej okoliczności dotyczące udzielenia pozwanym pożyczki oraz zaniechania jej zwrotu zostały prawidłowo ustalone przez Sąd I instancji, a także poddane trafnej ocenie, dlatego zarówno te ustalenia, jak i ich ocenę prawną Sąd Apelacyjny podziela, przyjmując je za własne.

Wbrew twierdzeniu skarżących, z akt sprawy(...)Sądu Okręgowego w R. nie wynika, aby „N. G. w całości zwrócił P. P. (1) przekazaną kwotę jeszcze za życia, w toku rozprawy apelacyjnej toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w L. sygn. akt I ACa (...), a w zamian za co P. P. (1) zobowiązał się do wycofania powództwa”. Ani bowiem protokoły z przebiegu rozpraw dokumentujące twierdzenia stron oraz dokonywane przez nie czynności faktyczne i procesowe (k.480-482, 507-509, 676-677), ani złożone do akt pisma i dokumenty, nie zawierają informacji mogącej potwierdzić rzekomy zwrot pożyczonych pieniędzy przez N. G. P. P. (1). Przeciwnie, z protokołu rozprawy z dnia 2 lutego 2016 roku wynika, że pomimo zarządzenia na wniosek pełnomocnika pozwanych 5 minutowej przerwy w rozprawie w celu „próby

zawarcia ugody”, pełnomocnik pozwanych oświadczył po przerwie, że „nie ma możliwości zawarcia ugody” (k.480v). Fakt ten jednoznacznie dowodzi, że nie doszło w toku „rozprawy apelacyjnej” do zwrotu pieniędzy przez pozwanych. Równocześnie należy zauważyć, że w przywołanych aktach znajdują się dowody potwierdzające, że pozwani nie zwrócili P. P. (1) pożyczonych od niego pieniędzy. Wynika to zarówno z treści odpowiedzi na apelację złożonej w dniu 7 listopada 2014 roku (k.177), w której P. P. (1) zarzucił, że małżonkowie G. nie zwrócili mu dotychczas żadnej kwoty (k.177v), jak również ze stanowisk stron prezentowanych w toku rozprawy apelacyjnej w dniu 19 maja 2015 roku, kiedy to wobec nakłaniania stron przez Sąd do zawarcia ugody, N. G. oświadczył, że „jest skłonny wypłacić kwotę 150 tys. zł”, zaś pełnomocnik powoda oświadczył, że „nie wyraża zgody na zaproponowaną kwotę” (k.184v). Brak natomiast jakichkolwiek pism lub wypowiedzi P. P. (1), w których, jak zarzucają skarżący, w zamian za spłatę pożyczki miałyby on „zobowiązać się do wycofania powództwa, czego jednak nie uczynił na skutek swojej śmierci”. Jakkolwiek faktem jest, że P. P. (1) zmarł w dniu 1 sierpnia 2016 roku, o czym jego dotychczasowy pełnomocnik poinformował Sąd II instancji w piśmie z dnia 30 września 2016 roku (k. 544), to jednak ani uprzednio P. P. (1), ani po jego śmierci, jego następcy prawni, nigdy nie potwierdzili, jakoby pozwani mieli zwrócić P. P. (1) pożyczoną im sumę.

Również zaferowane przez strony w niniejszej sprawie dowody nie dały podstawy do ustalenia jakoby ze strony pozwanych doszło do rzeczonożego zwrotu pożyczki na rzecz powódek lub P. P. (1). W odniesieniu do zawartego w apelacji zarzutu, jakoby Sąd Okręgowy w toku rozprawy w dniu 3 września 2019 roku, w sposób dowolny i niezasadny zwrócił pozwanym pismo z dnia 7 maja 2019 roku w części nie obejmującej wniosków dowodowych, a także pominął zawarte w tym piśmie wnioski dowodowe, których uwzględnienie nie spowodowałoby przedłużenia postępowania, w szczególności wobec odstępu czasowego między datą złożenia pisma (7 maja 2019 roku), a datą pominięcia wniosków (3 września 2019 roku), a także wobec faktu, że część wniosków dotyczyła jedynie przeprowadzenia dowodów z dokumentów, należy stwierdzić, że zgodnie z treścią obowiązującego do dnia 7 listopada 2019 roku przepisu art. 207§ 6 kpc, Sąd miał obowiązek pominąć spóźnione twierdzenia i dowody pozwanych o ile nie uprawdopodobnili, że nie zgłoszenie ich w odpowiedzi na pozew nastąpiło bez winy pozwanych lub że uwzględnienie spóźnionych twierdzeń i dowodów nie spowoduje zwłoki w rozpoznaniu sprawy albo że występują inne wyjątkowe okoliczności.

Należy zauważyć, że zgodnie z art. 207§ 3kpc złożenie pism przygotowawczych w toku sprawy następuje tylko wtedy, gdy sąd tak postanowi, chyba że pismo obejmuje wyłącznie wniosek o przeprowadzenie dowodu, zaś zgodnie z art. 207 § 7 kpc, pismo złożone z naruszeniem art. 207 § 3 kpc podlega zwrotowi. Z akt sprawy wynika, że pozwani, mimo skierowanego do nich zobowiązania obejmującego złożenie odpowiedzi na pozew w terminie 30 dni, a także pouczenia co do skutków prawnych zaniechania w tym zakresie (k. 68-69, 74-75), nie złożyli w określonym terminie odpowiedzi na pozew. Po upływie niemal roku od daty doręczenia pozwanym tegoż zobowiązania i pouczenia (k.107, 108v), złożyli w dniu 13 maja 2019 roku pismo zawierające ich stanowisko odnośnie do żądań powódek, a także wnioski dowodowe o przesłuchanie świadków i dołączenie akt spraw (k.128-130). Zważywszy, że złożenie tego pisma nie nastąpiło na podstawie postanowienia Sądu, Sąd Okręgowy zasadnie uznał, że w zakresie w jakim nie obejmuje ono wniosków dowodowych podlega zwrotowi, natomiast w odniesieniu do zawartych w nim wniosków dowodowych, również prawidłowo uznał je za spóźnione wobec nie uprawdopodobnienia przez pozwanych okoliczności przewidzianej w art. 207§ 6 kpc, a mianowicie, że nie zgłosili ich w odpowiedzi na pozew (której brak) bez swojej winy. Należy przy tym zauważyć, że o ile dowody z akt spraw wskazanych przez skarżących zostały ostatecznie przeprowadzone w postępowaniu odwoławczym, co jednak nie skutkowało odmiennymi aniżeli Sąd I instancji ustaleniami faktycznymi co do zwrotu pożyczki przez pozwanych, to przeprowadzenie dowodu z zeznań ośmiu świadków wskazanych w rzeczonym piśmie (k.128v), w sytuacji spóźnienia się pozwanych w złożeniu tego wniosku, prowadziłoby do zwłoki w rozpoznaniu sprawy, o jakiej mowa w art. 207§ 6 kpc. Równocześnie nie wystąpiły w sprawie inne wyjątkowe okoliczności, które uzasadniałyby przeprowadzenie tych dowodów w rozumieniu art. 207§ 6 kpc.

Nieuprawnione jest również stanowisko pozwanych jakoby z ustaleń poczynionych w toku postępowania prokuratorskiego (...) Prokuratury Okręgowej w R. wynikało, że „P. P. (1) przekazał pozwanym jedynie kwotę 120.000 złotych”. Przeciwnie, zarówno N. G., jak i P. G. w toku zeznań w sprawie karnej jednoznacznie wyjaśnili okoliczności przekazania im przez P. P. (1) kwoty łącznej 150.000 złotych, nie zaś 120.000 złotych (protokoły przesłuchań k. 211, 229).

Za chybiony należy uznać podniesiony przez pozwanych zarzut przedawnienia roszczenia. Skarżący błędnie wskazują jakoby dochodzone pozwem żądanie wynikało z prowadzonej przez P. P. (1) działalności gospodarczej polegającej na udzielaniu pożyczek. Jakkolwiek bezspornym jest, że P. P. (1) udzielił pożyczek również innym niż pozwani osobom, to jednak z faktu tego nie sposób wywieść wniosku, że zawodowo trudnił się taką działalnością. Przede wszystkim należy stwierdzić, że P. P. (1) nie prowadził żadnej działalności gospodarczej. Był rolnikiem, pracował w dużym gospodarstwie rolnym i praca ta była źródłem jego utrzymania (wyjaśnienia B. P. k. 111). Jakkolwiek zgodzić się należy z wyrażonym w orzecznictwie poglądem, że dla kwalifikacji roszczenia, jako związanego z prowadzeniem działalności gospodarczej w rozumieniu art. 118 kc nie ma znaczenia prawny charakter leżącego u jego podstaw zdarzenia, gdyż może ono być czynnością prawną, czynem niedozwolonym lub jakimkolwiek innym zdarzeniem, nie wyłączając bezpodstawnego wzbogacenia czy korzystania z cudzej rzeczy bez podstawy prawnej, to jednak za istotne dla zakwalifikowania roszczenia jako związanego z prowadzeniem działalności gospodarczej jest ustalenie czy roszczenie to jest funkcjonalnie, choćby pośrednio związane z prowadzeniem działalności gospodarczej, tzn. czy wynika z czynności podejmowanych w celu realizacji zadań związanych z przedmiotem prowadzonej działalności gospodarczej. Jako przykład roszczenia o zwrot pożyczki związanego z prowadzeniem działalności gospodarczej można wskazać przypadek gdy pożyczka udzielona została przez osobę prowadzącą działalność gospodarczą w zakresie pośrednictwa finansowego osobie, z którą łączą ją relacje wyłącznie zawodowe (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 lutego 2020 roku, sygn. akt I CSK 452/19, LEX). W sytuacji natomiast, jaka występuje w niniejszej sprawie, tj. gdy żadna działalność gospodarcza nie była prowadzona przez P. P. (1), nie sposób uznać, aby podjęte przez niego czynności polegające na udzieleniu pożyczki pozwany, miały jakikolwiek funkcjonalny związek z taką nieprowadzoną działalnością gospodarczą.

Należy zauważyć, że przepisy kodeksu cywilnego regulujące umowę pożyczki nie wprowadzają odrębnego przepisu odnoszącego się do przedawnienia roszczeń z tytułu pożyczki. Przepis art. 722 kc odnosi się bowiem jedynie do roszczeń biorącego pożyczkę, czego nie dotyczy sprawa. Zastosowanie mają więc przepisy ogólne, czyli art. 118 kc w brzmieniu obowiązującym przed nowelizacją dokonaną z dniem 9 lipca 2018 roku, który stanowił, że jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej termin przedawnienia wynosi lat dziesięć, a dla roszczeń o świadczenia okresowe oraz roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej - trzy lata. Wobec nie wykazania, że roszczenie powódek związane jest z działalnością gospodarczą, nie zaistniały przesłanki do zastosowania wobec tego roszczenia 3-letniego terminu jego przedawnienia, natomiast 10-letni termin przedawnienia zwrotu pożyczki udzielonej pozwany w dniu 31 maja 2011 roku nie upłynął przed dniem wytoczenia powództwa w niniejszej sprawie, co miało miejsce w dniu 2 marca 2018 roku. Reasumując, należy stwierdzić, że brak jest podstaw do przyjęcia, jakoby roszczenie dochodzone w niniejszej sprawie było przedawnione.

Wbrew zarzutowi pozwanych, nie zachodzą również okoliczności uzasadniające stwierdzenie, że żądanie powodów jest sprzeczne z zasadami współzycia społecznego i społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa, w tym co do zasady żądanie odsetek. Pozwani zarzut ten wywodzą z faktu, że powodowie z jednej strony kwestionowali fakt udzielenia pożyczki, z drugiej zaś żądali zwrotu kwoty pożyczki z odsetkami. Jakkolwiek należy dostrzec brak konsekwencji i jednolitości w stanowiskach powodów prezentowanych w sprawie (...) Sądu Okręgowego w R. i w sprawie niniejszej, to jednak nie jest to okoliczność uzasadniająca uznanie roszczenia za sprzeczne z zasadami współzycia społecznego. Konsekwencją wadliwego wskazania podstawy faktycznej roszczenia w sprawie(...)było bowiem oddalenie powództwa, natomiast jej prawidłowe określenie w sprawie niniejszej, nie może skutkować kolejną dolegliwością wobec powodów, która miałaby wynikać z uznania zmiany stanowisk za sprzeczne z zasadami współzycia społecznego.

W tym miejscu należy jednak stwierdzić, że wobec zmiany podstawy faktycznej dochodzonego roszczenia, nie zachodziły przesłanki do uznania, że powodowie zostali skutecznie wezwani do zwrotu pożyczki już w oparciu o wezwanie do zapłaty z dnia 6 lutego 2021 roku, nadane w urzędzie pocztowym w dniu 10 lutego 2012 roku (k. 5 akt IC 1160/12). Z treści tegoż wezwania wynika, że P. P. (1) żądał od pozwanych zwrotu „zadatku w podwójnej wysokości”, nie zaś pożyczki, której zwrotu żądają powódki w niniejszej sprawie. Zatem w odniesieniu do roszczenia o zwrot pożyczki należało, odmiennie niż w odniesieniu do roszczenia o zwrot zadatku, ustalić termin jego wymagalności,

postępując zgodnie z regułą wynikającą z art. 455kc, albowiem żadna ze stron nie wskazywała terminu w jakim pożyczka ta miała być zwrócona. Wprawdzie powódki zawarły w pozwie stwierdzenie, że „wzywały pozwanych do zwrotu kwoty 150.000 złotych, lecz pozwani kwoty tej nie uiścili” (pозew k. 10), to równocześnie nie wskazały w jakim terminie dokonały tego wezwania. Z załączonych do pozwu dowodów nadania (k. 47) nie wynika czego dowody te dotyczą. W tej sytuacji za datę wymagalności roszczenia dochodzonego w niniejszej sprawie należało uznać datę wniesienia pozwu, co nastąpiło w dniu 2 marca 2018 roku (k.60). Zatem dopiero od dnia następnego, tj. od 3 marca 2018 roku zasadne było żądanie powódek dotyczące zasądzenia na ich rzecz odsetek ustawowych za opóźnienie. Mając to na uwadze, Sąd Apelacyjny jedynie w tym zakresie zmienił zaskarżony wyrok w oparciu o przepis art. 386 §1kpc.

W pozostałym zakresie apelacja, jako niezawierająca uzasadnionych podstaw faktycznych oraz prawnych podlegała oddaleniu, o czym Sąd Apelacyjny orzekł zgodnie z art. 385 kpc.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono zgodnie z zasadą przewidzianą w art. 100 zdanie 2 kpc, stanowiącą, że w Sąd może włożyć na jedną ze stron obowiązek zwrotu wszystkich kosztów, jeżeli jej przeciwnik uległ tylko co do nieznacznej części swego żądania. Taka sytuacja zachodzi w niniejszej sprawie, albowiem pozwani przegrali apelację w znacznej części, zaś wygrana dotyczy jedynie części roszczenia odsetkowego. Koszty poniesione przez powódki obejmują wynagrodzenie ich pełnomocnika w kwotach po 2.700 złotych przez każdą z nich, ustalone zgodnie z §2 pkt 5 w związku z §10 ust.1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2017 roku, poz. 1797).

SSA Ewa Mierzejewska